

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

D I R E C T O R : C I R U E C O N O M U

Licențiat în drept din Paris, Procuror-General la Înalta Curte de Casație

PRIM-REDACTOR: ION N. CESARESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an, în România	35 lei
6 luni	18 "
3 luni	9 "
Străinătate: 40 lei pe an, 20	6 luni

*Apare de două ori pe săptămână
sub direcțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI—5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON № 1698

S U M A R

O cugetare asupra oportunității legii noastre pentru consolidarea drepturilor de concesiuni petrolifere de d-l G. Flaișten.

JURISPRUDENȚĂ :

Curtea de apel din București, s. I: *Gheorghe Cappa cu Facultatea de Medicină din București ș. a.*

Tribunalul județului Prahova, s. II: *Toma G. Căpitănescu cu Eugen E. Vincler ș. a.*

Curtea din Paris: *consiliu judiciar.*

Împărțeala moștenirilor: bibliografie de d-l Ionescu-Dolj.

O cugetare asupra oportunității legii noastre pentru consolidarea drepturilor de concesiuni petrolifere (1).

Petroleul începe a avea aceeași importanță universală ca cărbunul de pământ, ba chiar să devină mai căutat. Cauza este că industria începe a-l întrebuința ca combustibil, și în industrie combustibilul este condiția principală, indispensabilă, de existență, cel puțin în starea actuală a evoluțiunii noastre generale. Or, industria în ziua de astăzi mișcă lumea, unește și desunește popoarele, pornește războaie și dictează condițiile păcii. Inutil să insistăm. Dar industria are nevoie, pe lângă materia primă, mai întâi și întâi de putere motrice pentru a mișca mașinile care trebuie să lucreze și să transformeze acea materie primă. Aceasta a doua cerință este cea mai importantă, căci materia primă poți s'o aduci și de aiurea, grație mijloacelor moderne de comunicație, pe când puterea motrice trebuie să o ai pe loc, acolo unde ai instalat fabrica, și de o putere

destul de mare și de constantă pentru a pune în mișcare continuă mașinile ei. Fără putere motrice nici nu se poate închipui industria în sensul modern al noțiunii.

De aceea numai de la introducerea aburului industria a luat acest avânt extraordinar prin care joacă astăzi un rol așa de mare, nu numai în economia fiecărui Stat, dar chiar în politica economică mondială.

Lemnul este prea scump și forța sa caloriferă prea mică pentru a produce marea presiune de aburi ce se întrebuințează în fabricația actuală. De aceea numai de la introducerea cărbunului de pământ ca material de încălzire, industria a putut să se rădăce așa de sus.

Dar cărbunul, sau huila după cum se zice în limba științifică, tinde a deveni din ce în ce mai scump. Grevele aproape periodice ale minerilor, motivate prin scumpirea mereu progresândă a condițiilor vieții; necesitatea de a pătrunde mereu mai adânc în măruntaiele pământului, pentru a da de căutatul cărbune, și cererea generală, mereu crescândă, după prețiosul minereu, toate aceste împrejurări fac ca prețurile cărbunului de piatră sunt într-o constantă progresiune. La aceasta trebuie să mai adăugăm temerea exprimată de mai mulți savanți, că toate gisementele huilare, cunoscute și exploatare astăzi, se vor epuiza într'un timp destul de apropiat. De aceea se și caută în toate părțile lumii straturi noi de cărbuni. Se vorbește în mod serios de a exploata gisementele găsite în insula Urșilor, în oceanul arctic, și mai departe, în ghețarii Spitzbergului.

Văzând scumpetea cărbunului și lugubrele preziceri ale științei, niște spirite inventive au căutat să se emancipeze de abur și să-și procure forța motrice fără a mai recurge la fierberea apei.

Mai întâi s'au gândit la puterea vie a râurilor și chiar a pâraierilor. Pentru riverani lucrul e minunat. Panta cea mare ce oferă multe din aceste ape, se pretează admirabil pentru scopurile

(1) Nu trebuie confundat «petrolifer» cu «petrolier». Cel dintâi cuvânt, compus cu verbul latinesc fero (tuli, latum, ferre) a purta, a avea, a conține, exprimă ideea conținerii petrolului; pământul este dar petrolifer. Dar o lege nu conține acest lichid, ci se raportează numai la el, deci este numai petrolieră.

industriale, dând curentului o enormă putere, și acolo unde panta e mai moale, prea trăgănată pentru a produce un curent destul de tare, acesta se poate capta prin turbine, și prin intermediul lor presiunea apei se transmite asupra angrenajului fabricii. De a lungul râului Goeta-Elf, în sudul Suediei, care are o pantă foarte înclinată, ambele maluri sunt înșesate de fel de fel de fabrici clădite în vederea utilizării puterii apelor. Tot așa malurile fluviului Niagara în josul celebrei căderi. Orașul Hammerfest în Norvegia, cel mai septentrional oraș din lume, e luminat în lunga noapte polară prin electricitate, produsă de o cascadă în apropiere.

Dar aceste avantaje firești se mărginesc la riverani. Transmisiunea forței motrice la distanțe mai mari este încă o problemă deschisă. S'a încercat a se rezolva cestiunea producându-se prin puterea apei electricitate și trimițându-se mai departe, prin sârmă, forța ast-fel transformată. Dar rezultatele obținute până aci în această direcție, nu sunt tocmai încurajante. Transmisiunea forței motrice prin firul metalic n'a reușit încă într'un mod practic. Puterea misterioasă care se chiamă electricitate, are capriciile ei. Dacă binevoiește a transmite prin sârmă sunetul — destul de departe, nu însă la orî-ce distanță — ea refuză același serviciu pentru puterea motrice.

Acum jurnalele povestesc că Englezii lucrează la captarea cataractelor Victoria-Falls ale fluviului Zambezi din Africa de Sud, pentru ca să transforme imensa lor putere în electricitate și această electricitate să o trimeată la minele «Rand» pentru a mișca mașinile exploatărilor de acolo, la o depărtare de peste o mie de kilometri. Reuși-vor oare? Și chiar dacă reușesc a da ast-fel problemei transmiterii puterii motrice la distanță o soluție practică, încă apele curgătoare de prin lume sunt prea puține spre a satisface, chiar cu transformare în electricitate, cerințele mereu mai mari și mai insistente ale industriei mondiale.

Apoi, tot în tendința de a se emancipa de aburi și de a ocoli ast-fel chestia arzătoare a combustibilului, unii s'au gândit la căldura solară și la fluxul și refluxul mării.

În ce privește pe cea d'întăiu, ea oferă din cauza nourilor un element prea nesigur; și chiar în regiunile blagoslovite unde cerul e pururea albastru, singura aplicare rațională posibilă a acestei călduri ar fi iarăși de a fierbe apa unui cazan. Aceasta s'a și încercat în mai multe localități printr'un sistem de oglinzi reflectoare convergente. Dar rezultatul a fost mai mult de interes științific de cât de însemnată practică. E mai mult o mare jucărie. Iar acumularea razelor so-

lare și imaginarea lor, ca stoc de căldură, este, în actuala stare a lucrurilor, o utopie.

Ridicarea oceanurilor, provocată precum se știe de atracțiunea satelitului nostru, Luna, prezintă într'adevăr o putere formidabilă, incomensurabilă, de o periodicitate continuă și de o regularitate matematică. «Les marées», după cum le zic Francezii, întrunesc deci toate desideratele pentru a produce forța motrice de orî-ce cantitate și calitate imaginabilă. Până acuma însă nu s'a abordat în mod serios problema de a capta și utiliza această enormă energie. Și, ce e drept, pentru a avea un rezultat practic în această direcție, pentru ca adică toată lumea să se poată folosi de această forță motrice, trebuie mai întâi să se găsească mijlocul de a o trimite la orî-ce distanță. În viitor însă suntem convinși că această putere va alimenta întreaga industrie de pe planeta noastră.

Față de aceste insuccese pe calea de a înlocui aburul printr'un alt agent de energie, lumea a trebuit să rămână la vechiul sistem al fierberii apei pentru a'și mișca mașinile, și prin aceasta, la cestiunea combustibilului.

Dar tocmai când cărbunele începe să inspire atâta griji și temeri, iată că intervine, drept la timp, în momentul psihologic, petroleul.

Petroleul, care până acuma nu servia de cât a da lumină, arzând în fitilul lampilor noastre, se revelă de o dată escelent agent de căldură. De o putere calorică intensivă, de o maniere comodă și de un preț relativ modest, el se arată superior rivalului său, cărbunele, și a început a-i lua locul pe o scară din ce în ce mai întinsă. Și pe când cărbunul, după prevederile științei, va fi în curând epuizat, petroleul se găsește pe zi ce merge, în cantități mai mari. Se pare că bogăția naftii ce ascunde pământul nostru în sânul său, întrece orî-ce închipuire. Mai pe fie-ce zi se descoper noi straturi, noi basini subterane de acest binefăcător lichid.

Pentru a ne face o idee de enorma importanță a petroleului, ajunge să ne gândim la Oil-Trust, sau la fabuloasa avuție a unui Rockefeller, datorită în mare parte speculației petroliere. De altminterlea cantitatea totală a naftii din globul nostru terestru este așa de extraordinară, în cât sfidează toate trusturile. Imposibil de a acapara și monopoliza un lichid ale cărui valori întrec, înecă mereu toate prevederile și calculele din comptuare.

Dacă, pe lângă aceasta, ne dăm seama că luminatul cu petrol dispăre din ce în ce mai mult, lumina electrică luându'î locul, și că dar principala valorificare a petrolului va fi ca combustibil, atunci ne vom putea face o idee despre

marele rol ce această materie e chemată a juca în timpurile noastre.

Putem vedea cu ochii cum întrebuițarea naționalei se întinde din ce în ce mai mult. Deja multe fabrici, la noi în România și în străinătate, nu mai ard cărbuni, ci țiței sau mazut — preparat din rămășițele naftei după estragerea petrolului și a benzinei —; deja locomotivele noastre și vapoarele noastre se încălzesc cu preferință cu combustibil lichid, și acest exemplu e urmat și în alte țări, mai ales în Rusia și în marea republică a Statelor-Unite ale Americii de Nord. Chiar Marea Britania începe a se orienta în această direcție: faimosul «Dreadnaught», cel mai nou și cel mai puternic cuirasat al marinei engleze și din lumea întreagă, este amenajat ast-fel că uriașele lui cazane pot fi încălzite și cu țiței.

De cât-va timp și țara noastră s'a manifestat petroliferă. Se pare că cantitățile de păcură din solul ei sunt covârșitoare. Se știe că d-l Alimăneșteanu, eminentul șef al serviciului minelor din Ministerul Domeniilor, evaluează valoarea ei totală la mai multe zecimi de miliarde de lei. Adevărat este că șirul Carpaților noștri posedă gisamente de sare de o bogăție chiar de neînchipuit. Când ne gândim numai la salinile din Târgul Ocna din Moldova, la Ocenele-Mari din Vâlcea sau la Slănicu din Prahova, unde sarea se ridică chiar deasupra suprafeței pământului în dealuri întregi luând aspectul unor ghețari, ne putem da seamă că nu se exagerează când se zice că cu sarea lor s'ar putea aproviziona omenirea întreagă pe un lung șir de ani. Și unde e sare, acolo trebuie să fie, după cum zic geologii, și petrol. Și, într'adevăr, în toate salinile acestea predomină un miros violent, agresiv de naftă, particularitate care pare a justifica evaluarea d-lui Alimăneșteanu. În ori-ce caz descoperirile facute în timpurile recente numai în munții Bacăului, Buzăului și mai ales a Prahovei, ne îndreptătesc să conchidem că România noastră posedă în realitate niște cantități așa de mari de naftă, în cât, dacă acestea încă nu pot rivaliza — deocamdată — cu bogăția petroliferă din Pennsylvania sau din basinalul Mării Caspice, și dacă încă nu influențează în mod simțitor târgul petrolier mondial, totuși exercită o puternică atracțiune asupra minerilor și speculanților din toate părțile lumii, și va constitui pentru țara noastră o mare sursă de bogăție.

Din toate țările au început să vină capitaluri pentru a se investi în exploatarea petroliere în România. Avem societăți engleze, americane, neerlandeze, belgiene, franceze, italiene, germane — amintim în treacăt «Steaua Română» — etc. Cea ce e mai îmbucurător este că sub imboldirea acestor exemple și Românii noștri au început să conceapă

spiritul de asociație, și că s'au format și numeroase societăți române pentru exploatarea de terenuri petrolifere.

În asemenea împrejurări locurile unde se presupune că există naftă, și încă mai mult acele unde s'a și găsit, capătă dintr'o zi în alta o valoare neașteptată. Eri încă fără nici un preț, servind numai de pășune, sau la tăiat arbori, iată că de odată au ajuns a fi foarte căutate și de mare valoare. Speculanții, în aviditatea de a-și asigura dreptul de a le exploata spre a-l vinde mai departe cu bun câștig, se întrecău cu ofertele lor ademenitoare. Proprietarii, în cele mai multe cazuri țărani, zăpăciți de această întorsătură și de sporierea uimitoare a valorii pământului lor, își pierdea de multe ori cumpătul. Spiritul îmbogățirii deșteptându-se în ei, ușor dânsii au lunecat pe panta necorectitudinii, cu atât mai ușor cu cât n'avem încă cadastru și că actele de proprietate al acelor terenuri — dacă există — sunt foarte vagi, fără arătări topografice precise, și așa multe locuri s'au concesionat succesiv de diferiți proprietari la diferiți cumpărători.

Situația devenise în curând ast-fel în cât onoarea țării reclama intervenirea legislatorului pentru a pune capăt concesionărilor de rea credință și pentru a da capitalului străin, și astăzi și român, încrederea necesară în transacțiunile de pe la noi.

Mai este un alt punct care era de considerat. Trebuia luat dispozițiunii pentru ca exploatarea naftei ce se găsea într'un punct oare-care, să poată fi concesionată imediat, începându-se îndată și exploatarea, fără ca principiile despre proprietate ale dreptului civil să se poată interpune. Interesul superior al binelui public cerea că petroleul să curgă hic et nunc, cât e așa de căutat, pentru ca țara întreagă să se folosească de această nouă sorginte de avuție îndată ce existența ei ar fi adevărată, neputându-se știe dacă mai târziu petroleul nu se va deprecia prin găsirea unui alt combustibil mai efin și mai puternic, sau, mai bine, prin născocirea vre unui procedeu practic de a da ori-unde puterea motrice pe un preț mic, fără aburi și fără combustibil.

Aceasta a fost rațiunea și scopul legii de la 9 Maiu 1904 pentru consolidarea concesiunilor de exploatarea terenurilor petrolifere private. Ea a venit la timp — putea să vină chiar mai de vreme —, ea e bine concepută și corespunde, în genere, cerințelor ce ia dat naștere. Autorul ei poate fi satisfăcut de opera sa.

G. FLAIȘLEN

JURISPRUDENȚĂ

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, Secția I

Audiența de la 15 Decembrie 1906

Președinția D-lui SG. POPESCU, Prim-Preșident

G. Cuppa cu Facultatea de medicină ș. a.

Deciziunea civilă No. 298

Testament. — Legat lăsat unei persoane fizice, cu sarcina de a crea în urină un așezământ de bine facere, căreia să se recunoască personalitatea juridică. — Validitatea unui asemenea legat. — Dacă aceasta poate constitui o substituțiune fidei-comisară. (Art. 408 și 803 C. civil).

După obiceiul pământului și scopul licit urmărit, și în starea actuală a jurisprudenței și legislațiunii noastre, este perfect valabilă dispozițiunea prin care testatorul ar lăsa legat unei persoane fizice, cu sarcina de a crea dânsa un așezământ de bine facere, sub condițiunea expresă sau subînțeleasă de a face a i se recunoaște în urmă personalitatea juridică, spre a i trece bunurile destinate de defunct pentru întreținerea și funcționarea sa perpetuă.

Că un asemenea legat cu sarcină nu este și nu trebuie fi confundat cu o substituțiune fidei-comisară prohibită de lege, căci așezământul neexistând la epoca morții testatorului, ci trebuind a fi creat și recunoscut în urmă după moarte nu se poate zice că există două beneficiari succesivi cari ar deține același lucru de la defunct.

S'a ascultat din partea apelantului G. Cuppa, d-nii advocați Urlăteanu și Arion;

Din partea Facultății de medicină d-l adv. M. Cireșanu;

Din partea Casei Școalelor d-l adv. L. Minculescu; iar din partea minorei Margareta Gh. Darvari s'a ascultat d-l adv. Comșa.

Curtea,

Asupra apelurilor făcute de Gheorghe Cuppa și de Decanul Facultății de Medicină din București în contra sentinței Tribunalului de Ilfov, Secția IV cu No. 518 din 14 Noembrie 1905;

Văzând sentința apelată, prin care se respinge acțiunea lui Gheorghe Cuppa;

Având în vedere că, apelantul Cuppa a intentat acțiunea în calitate de moștenitor al fratelui său Victor Cuppa legatarul universal al d-rului Gh. Polyzu părintele defunctei Ana Gh. Darvari;

Că, prin această acțiune, intentată la 12 Aprilie 1904, el tinde ca, față cu minorele Margareta și cu moștenitoarea d-rului Gh. Darvari din a doua căsătorie, reprezentată prin tutoarea sa legală Elena Gh. Darvari, cu Facultatea de medicină și cu Casa Școalelor, să se anuleze testamentul olograf făcut de Ana Gh. Darvari la 10 Februarie 1884, și, ca consecință, să i se restituie averea defunctei compusă din dota sa de 47000 lei rămasă în mâinile fostului său soț dr. Gh. Darvari și din efectele depuse de acesta sub recipisele No. 90933 — 90996 din 1902 și 8893 din 1903, asupra cărora Facultatea de medicină s'a pus în posesie cu aprobarea Ministerului Instrucțiunii publice;

Asupra calității lui Gheorghe Cuppa:

Având în vedere că reprezentanții minorei și ai Facultății de Medicină, contestă, în prim loc, apelantului dreptul de a intenta această acțiune, rudenia pretinsă nefiind bine dovedită;

Considerând însă, că este cert și necontestat:

Că, Ana Gh. Darvari, încetând din viață la 18 Februarie 1885, fără copii, a lăsat ca unic moștenitor pe părintele său d-rul Gh. Polyzu;

Că, d-rul Polyzu murind la 18 Octombrie 1886 a lăsat, prin testamentul său mistic din 14 Octombrie 1886, ca legatar universal pe Victor I. Cuppa, care s'a pus în posesiunea averei la 27 Ianuarie 1887;

Că, Victor I. Cuppa este născut la 1862 din căsătoria Ion Cuppa cu Elisabeta, și că el a murit la 29 Martie 1891;

Considerând că, din certificatul de naștere cu No. 3206 din 24 Decembrie 1904 liberat de primarul orașului Roșiori de vede, vizat de președintele Tribunalului de Teleorman, se constată că Gheorghe Cuppa s'a născut la 9 Martie 1858, adică în timpul Codului Cărașă;

Că, martorii Ștefan Savopolu, Ștefan Leoveanu și Ion Niculescu, oameni înaintați în vârstă, ascultați la prima instanță, afirmă că în adevăr Gh. Cuppa este născut la 1858, că el este fiul legitim al lui Ion și Elisabeta Cuppa și frate cu Victor I. Cuppa;

Că Curtea n'are nici un motiv a pune la îndoială arătarile acestor martori, care sunt unanime, precise și concordante;

Că ceva mai mult, atât la prima instanță, cât și astăzi înaintea Curței, minora n'a administrat nici o probă spre a combate arătarile acestor martori; că, Facultatea de Medicină prin concluziunile scrise date la Tribunal a lăsat dovedirea calității la «aprecierea suverană» a Tribunalului;

Că, în asemenea condițiuni, Curtea găsește că prin martori și actele prezentate apelantul a dovedit în destul că este frate legitim cu Victor Cuppa;

Considerând că, murind Victor Cuppa, fără descență, n'a putut fi moștenit de cât de muma sa Elisabeta și de fratele său Gheorghe Cuppa, părintele fiind deja mort;

Că, la 31 Mai 1891, Gheorghe Cuppa a fost trimis de Tribunal, fără nici o opunere, în posesiunea a $\frac{3}{4}$ parte din averea fratelui său Victor, restul de $\frac{1}{4}$ al averei acestuia convenindu-se mamei sale Elisabeta ca rezervatară;

Că, Elisabeta I. Cuppa, murind în 1904, a fost moștenită de unicul său copil în viață Gheorghe Cuppa;

Că, așa fiind, apelantul, atât în calitatea sa de frate cât și ca moștenitor al mamei sale, poate să exercite toate drepturile lui Victor Cuppa legatarul universal al d-rului Gh. Polyzu;

Că, prin urmare, calitatea sa de rudă cu V. Cuppa fiind bine dovedită, el poate intenta și această acțiune care aparține d-rului Polyzu ca părinte și moștenitor al ficei sale, testatoarea Ana Gh. Darvari;

In fond asupra apelului său:

Având în vedere dispozițiunile atacate din testamentul Anei Gh. Darvari, reproduse în sentința tribunalului;

Având în vedere că Gh. Cuppa pretinde că aceste dispozițiuni de ultima voință sunt nule și de nul efect:

1. De oare-ce conțin o substituțiune fideicomisară prohibită de art. 803 Cod. civil;

2. Că, în ori-ce caz, legatul este făcut unor instituțiuni care n'au personalitate juridică și prin urmare incapabile de a primi legatul după art. 808 același codice;

Considerând că dacă un testator ar lăsa proprietatea aceluiași lucru la doi legatari succesivi, cu obligațiune pentru primul instituit de a conserva bunul cât va trăi și de a l' remite la moartea sa substituțului, ar face o substituțiune fideicomisară nepermisă, care după art. 803 ar atrage anularea întregii dispozițiuni;

Că, de asemenea, dacă testatorul ar dispune direct în favoarea cui-va care n'ar avea existență fizică sau juridică la epoca morții sale, legatul ar fi nul ca fiind făcut unei persoane incapabile de a l' primi după art. 808;

Considerând însă, că proprietarul fiind liber de a se folosi și dispune de averea sa ori-cum va crede de cuviință, restricțiunile la exercițiul acestui drept nu pot rezulta de cât din texte exprese și pozitive de lege (art. 48 Cod. civil) ;

Considerând că nu există nici o dispozițiune de lege care să oprească pe un particular de a înființa un așezământ de utilitate publică în viața fiind, de a-și afecta bunurile sale în acest scop și pentru întreținerea așezământului și de a face a i se recunoaște personalitatea lui juridică ;

Că, nici un text de lege nu l'oprește nici de a-și afecta prin testament bunurile sale pentru a se crea și întreține un asemenea așezământ în viitor, adică de a lăsa averea sa unei persoane de încredere cu sarcina de a-i executa dorința după moarte, făcând dânsa ceia ce el ar fi putut face pe când trăia ;

Considerând că, în acest caz, nu se poate susține că legatul este adresat direct unei persoane inexistente, de oare-ce el este făcut tocmai în vedere de a se crea un asemenea așezământ după moarte ;

Că, nu se poate nici pretinde că ar fi făcut în fraudă legei prin persoane interpușe ; căci, scopul urmărit de testator este fără îndoială moral și laudabil ; că, mijlocul întrebuintat, adică sarcina de a crea așezământul impusă legatarului, nu este oprit de nici o lege ; că, prin urmare, totul are o cauză licită, și, nu este nici un pericol că bunurile vor ajunge pe căi piezișe la asociațiuni neautorizate și nepermise, care ar exista de fapt în disprețul și cu violarea unor legi prohibitive ;

Că afară de aceasta a-și lăsa cine-va averea pentru fundarea unor așezăminte de utilitate publică, este un obicei vechiu și tradițional în țara noastră ; că, trecutul este plin de asemenea exemple ; că, toate aceste instituțiuni, făcute prin act între vii sau de ultimă voință, au fost tot d'auna și sunt și astăzi respectate de autorități ; că jurisprudența chiar le-a recunoscut ca persoane capabile de a avea drepturi și obligațiuni, fără intervenția vre-unei legi ;

Că, ceva mai mult, unele din asemenea instituțiuni care existau de fapt au fost recunoscute prin legi ca persoane juridice, cum este legea asupra clerului mirean din 1 Iunie 1893 pentru biserică, și legea din 31 Martie 1887 pentru Atheneul Român ;

Că, de alt-fel, însuși apelantul recunoaște că ar fi permis și valabil un legat făcut unei persoane morale existente, cu sarcina de a crea dânsa un așezământ de binefacere, și, nu se vede nici un motiv puternic de ce un asemenea legat cu aceiași sarcină nu s'ar putea lăsa și unei persoane fizice, care are o capacitate mult mai mare de cât persoanele morale ;

Că, așa fiind, după obiceiul pământului și scopul licit urmărit, și în starea actuală a jurisprudenței și legislațiunii noastre, este perfect valabilă dispozițiunea prin care testatorul ar lăsa legat unei persoane fizice cu sarcina de a crea dânsa un așezământ de binefacere, sub condițiunea expresă sau sub-înțeleasă de a face a i se recunoaște în urmă personalitatea juridică, spre a-i trece bunurile destinate de defunct pentru întreținerea și funcționarea sa perpetuă ;

Considerând că un asemenea legat cu sarcină nu este și nu trebuie fi confundat cu o substituțiune fidei comisară proibită de lege ; căci, așezământul neexistând la epoca morții testatorului, ci trebuind a fi creat și recunoscut în urmă după moarte, nu se poate zice că există doi beneficiari succesivi care ar deține același lucru de la defunct ;

In fapt :

Considerând că, din simpla citire a testamentului atacat se vede că dorința Anei Gh. Darvari este de a se crea și întreține cu averea ei un azil de alienați în București ; că, aceasta rezultă și mai mult din partea finală a testamentului, unde roagă pe Dr. Polyzu a-și lăsa și el reverza ce i se cuvine ca părinte tot pentru

azil ; că, fără îndoială fundarea unei asemenea instituțiuni de binefacere a fost cauza care a determinat-o de a face un ast-fel de testament ;

Considerând că, pentru realizarea dorinței sale, defuncta începe prin a declara, în testament că lasă pe soțul său Dr. Darvari *legatar universal* asupra cotității disponibile a întregii sale averi mișcătoare și nemiscătoare, termen, care pun în evidență că testatoarea a înțeles ca fostul ei bărbat să fie continuatorul persoanei sale ;

Că, după aceasta, defuncta adaugă : « din venitul averii mele legatarul universal va capitaliza banii pe fiecare an pentru clădirea unui azil de alienați și după ce va strânge bani suficienți, se va clădi acel azil în București și va întreține un număr de paturi proporțional cu venitul stărei mele pe cât timp va trăi soțul meu. După moartea sa starea mea mișcătoare și nemiscătoare va trece sub direcțiunea Facultății de Medicină din București, care va fi pusă îndată în posesiune și va administra după cum cere cuviința acest azil ; »

Considerând că din această dispozițiune a testamentului reiese, mai întâiu, că defuncta a obligat pe soțul ca persoană de încredere, de a clădi după moartea ei și în timpul vieții lui, un azil de alienați, ceea-ce constituie fără îndoială o sarcină pentru dânsul de a fonda instituțiunea în calitatea sa de legatar universal, sarcină care are o cauză licită și nici un text de lege nu împiedica pe defunctă de a o impune legatarului său ;

Că, dânsa a afectat tot-d'odată bunurile sale pentru crearea și întreținerea perpetuă a azilului, ceea-ce și ea ar fi putut face prin acte între vii și care, de asemenea, are o cauză licită și nu este oprit de nici o lege ;

Că sarcina de a clădi azilul cu afectare de bunuri pentru tot-d'auna implică pentru legatar nu numai obligațiunea de a construi materialmente azilul, dar și pe aceia de a face să fie autorizat și recunoscut, fiindcă numai ast-fel se poate zice că s'a fondat o asemenea instituțiune după voința testatoarei ;

Considerând că, este adevărat, că testatoarea zice, în același timp soțului, să strângă venituri suficiente pentru clădirea azilului și să întreție din venituri câte-va paturi cât va trăi el, această dispozițiune însă nu este în realitate de cât un mandat de a administra averea într'un scop determinat, ceea-ce nu exclude nici nu poate altera întru nimic calitatea sa de legatar universal care i-a conferit-o la început ; căci, sarcina ce i s'a impus de și absorba tot legatul și nu s'ar putea folosi de cât de o parte din venituri, el continuă de a fi legatar universal, calitate care depinde de vocațiunea eventuală la totalitatea bunurilor, iar nu de folosul ce l'ar putea trage efectiv ;

Considerând că din aceiași dispozițiune reese că, azilul odată creat defuncta s'a ocupat și de cine are să administreze fundațiunea în viitor, după moartea soțului ; că, în testament, în acest unic scop, ea zice în testamentul său că după moartea doctorului *averea va trece sub direcțiunea Facultății de Medicină, care va fi pusă de îndată în posesie și va administra* după cum cere cuviința acest azil ;

Că însă din acești termenii nu reese că testatoarea a avut intențiunea de a face din Facultatea de Medicină un al doilea legatar, cum se pretinde ; că, în adevăr, defuncta nu zice pur și simplu că după moartea soțului bunurile sale vor trece în proprietatea Facultății, ceea-ce fără îndoială ar fi fost o substituțiune nepermisă ; că, ea zice numai că averea va trece *sub direcțiunea Facultății*, care va fi pusă în posesie și *va administra* azilul ; că, a stăpâni o avere spre a o diriga nu însemnează a fi proprietar, ci administratorul ei ; Că, prin urmare, testatoarea, prin cuvintele de mai sus n'a înțeles de cât ca Facultatea să aibă o stăpânire de fapt a averii spre a o putea administra și întreține azilul, cum a făcut și soțul cât a trăit, asigurând, ast-fel pentru perpetuitate funcționarea lui regulată ;

Considerând că, ast-fel fiind, nu poate fi vorba de o

substituțiune fidei-comisară proibită de lege, nici de legat adresat direct unei persoane inexistente; că, testatoarea n'a făcut de cât un legat cu sarcină impusă legatarului său universal, care este perfect valabil;

Considerând că, admițând chiar că Facultatea de Medicină n'a fost și nu este nici astăzi persoană morală, cum pretinde apelantul Cuppa, totuși, acest lucru n'are nici o influență asupra validității legatului;

Că, în adevăr, după testament Facultatea nu este de cât administratoarea fundațiunii iar nu beneficiară; că, din clausele testamentului se vede că cauza care a determinat pe defuncta a testa a fost crearea azilului iar nu administrația lui; prin urmare chiar, dacă Facultatea de Medicină n'ar putea legalmente să administreze, aceasta nu poate atrage nulitatea legatului; că afară de aceasta, dacă testatoarea s'a gândit la Facultatea de Medicină, cauza a fost nu numai că această facultate este mai în măsură de a da medicii buni pentru bolnavii azilului, dar și de a procura o clinică în interesul instrucțiunii studenților; că, prin urmare, dacă Facultatea n'ar avea existența juridică, testatoarea a înțeles ca administrația fundațiunii s'o aibă Ministerul de Instrucțiune Publică, care e persoană morală și de care depinde Facultatea;

Considerând că, este adevărat că D-rul Gh. Darvari care a murit în anul 1903, n'a clădit azilul în timpul vieții sale; că acest azil nu este clădit nici până astăzi; însă, nici acest fapt n'are importanță în litigiul actual, de oare-ce acțiunea apelantului Cuppa în anulara testamentului este bazată pe alte motive, iar nu pe motivul neîndeplinirii sarcinei din partea legatarului universal;

Că, de asemenea Curtea, n'are a examina nici decide astăzi între minoara și Facultate, care din două are dreptul de a cere averea testatoarei spre a clădi azilul, căci, la prima instanță, dânsule au figurat numai ca părâte în acțiunea lui Gheorghe Cuppa fără ași fi intențat acțiune una contra celei alte; că, de alt-fel părțile sunt de acord, că asupra cesiunii de mai sus minoara prin tutoarea sa legală a intentat deja o acțiune principală în contra Facultății de Medicină care este pendinte înaintea Tribunalului;

Că, ast-fel, pentru toate aceste motive, și fără a mai discuta celelalte motive invocate de intimată, acțiunea lui Gh. Cuppa fiind nefondată, apelul său urmează a se respinge și a se confirma dispozitivul sentinței tribunalului;

Asupra apelului Facultății de Medicină:

Având în vedere că reprezentantul Facultății a explicat oral și numai în treacăt că apelul l'a făcut contra anora din considerantele sentinței tribunalului care ar vătămă drepturile Facultății;

Considerând însă că, la prima instanță, Facultatea a figurat ca părată în acțiunea lui Gh. Cuppa, fără a fi făcut la rândul ei nici o cerere reconvențională; că era pusă în cauză de Cuppa și lupta alături cu reprezentantul minoarei spre a se respinge acțiunea lui;

Că, în apel, Facultatea fiind și intimată în apelul lui Cuppa, putea, după art. 327 Pr. civ. să invoace orice mijloace noi de apărare, fără a face apel;

Că, Curtea respingând apelul lui Cuppa pentru motivele arătate mai sus, iar nu pe motivele tribunalului, apelul Facultății rămâne fără utilitate contra considerantelor;

Că, de alt-fel, în concluziunile scrise Facultatea nici nu mai insistă asupra apelului său, cerând pur și simplu respingerea apelului adversarului său;

Că, așa fiind și acest apel urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, redactate de d. consilier Alex. D. Dobriceanu, Curtea, respinge ambele apeluri, etc.

(ss) Ath. Dobriceanu, Gr. Stăfănescu, M. Vidrașcu și D. A. Mavrodin.

Grefier (s) G. M. Dumitrescu

TRIBUNALUL JUDEȚULUI PRAHOVA S. II

Audiența de la 29 Noembrie 1906

Președenția D-lui N. BADESCU-ROȘIORI, Președinte

Toma G. Căpitănescu cu Eugeniu Vincler ș. a.

Sentința corecțională No. 1810

Calomnie. — Elementele acestui delict. — Intențiunea de a vătămă din partea denunțatorului. — Lipsa acestui element. — Inexistența delictului.

Advocat. — Dacă poate fi culpabil de denunțare calomnioasă, când în calitatea sa de mandatar al unor persoane, scrie într'un memoriu adresat instanțelor judecătorești, fapte pretinse calomnioase la adresa altei persoane, fapte scrise după spusa clienților săi.

1. *Spre a exista delictul de denunțare calomnioasă, nu este suficient să existe numai caracterele materiale ale delictului, ci trebuie să existe și elementul moral, adică să se stabilească nu numai falsitatea faptelor denunțate, ci și intențiunea de a vătămă din partea denunțatorului, făcută cu știință că faptul denunțat este fals.*

În afară de aceste elemente se mai cere ca caracter esențial al denunțării calomnioase, ca ea să fie spontanee iar nu provocată.

2. *Nu poate fi culpabil de denunțare calomnioasă mandatarul unor persoane, care, în această calitate, scrie într'un memoriu adresat instanțelor judecătorești anumite fapte pretinse calomnioase la adresa altei persoane, fapte care au fost trecute în memoriu după spusa clienților săi.*

Tribunalul,

Având în vedere deciziunea No. 2194 din 4 Oct. 1906 a Inaltei Curți de casație și justiție, care ordonă strămutarea, pentru suspiciune legitimă, de la Tribunalul Buzău la cel de Prahova, a procesului de calomnie intentat de Toma G. Căpitănescu, magistrat la Trib. Buzău, în contra lui Eugeniu E. Vincler, avocat din Buzău și Dumitru și Elisabeta D. Constantinescu, din com. Gura-Sărății, jud. Buzău;

Având în vedere că prin petiția din 2 Septembrie 1906, înregistrată la No. 28100 de Trib. Buzău, reclamantul Căpitănescu, se plânge în contra inculpaților, pentru faptul de calomnie săvârșit de aceștia, prin diferite reclamațiuni scrise, adresate Trib. de Buzău, și Ministerului de Justiție, iar mai în urmă Inaltei Curți de casație și justiție, printr'un memoriu adresat pe lângă petiția de recurs în contra ordonanței de adjud. No. 6324/906 a Tribunalului Buzău, imputându-i că ar fi făcut cămătării, abuzuri, unctioniri și intervenții către magistrați etc. fapte care dacă ar fi adevărate, l'ar expune la ura și disprețul cetățenilor;

Având în vedere că înaintea acestui Tribunal la audiența de la 31 Octombrie 1906, reclamantul și-a mărginit reclamațiunea sa numai în ceea-ce privește memoriul de la Inalta Curte de casație și justiție, susținând că punctele calomnioase sunt prevăzute în acel memoriu;

Având în vedere depunerile martorilor, susținerile reclamantului, concluziunile d-lui procuror și apărările făcute de inculpați;

Având în vedere că din toate acestea se constată în fapt următoarele:

(. Le-am omis fiind că se resumă mai la vale. N. R.);

Având în vedere că acestea fiind faptele procesului rămâne să examinăm dacă în împrejurările expuse mai sus ele întrunesc elementele delictului de calomnie;

Considerând că spre a exista delictul de denunțare

calomnioasă, nu este suficient să existe numai caracterele materiale ale delictului, ci trebuie să existe și elementele moralității sale, adică să se stabilească, nu numai falsitatea faptelor denunțate, ci și intențiunea de a vătăma din partea denunțatorului, făcută cu știință că faptul denunțat este fals, tot delictul și imoralitatea consistând în existența acestei intențiuni de a vătăma, ce a trebuit să animeze pe denunțator;

Considerând că, în afară de aceste elemente se mai cere ca un caracter esențial al denunțării calomnioase, ca ea să fie spontanee iar nu provocată, adică caracterul distinctiv al denunțării calomnioase constă în provocarea urmării pentru cercetarea unui fapt necunoscut, fiind expresiunea spontanee a voinței denunțatorului și cauza determinantă a acțiunii criminale sau disciplinară al cărui exercițiu îl provoacă.

Având în vedere că examinând toate împrejurările de fapt ale acestui proces, spre a se vedea dacă se stabilește elementele delictului de denunțare calomnioasă arătată mai sus, constatăm în primul rând, că cele copriuse în memoriul adresat Inaltei Curți de casație, sunt lipsite de intențiunea frauduloasă, adică nu sunt făcute de inculpați cu intențiunea de a aduce o vătămare reclamantului, cu bună știință că faptele de care se plângeau sunt neadevărate.

Având în vedere că această constatare a lipsei intențiunii criminale se stabilește cu ușurință când avem în vedere toate faptele procesului expuse pe larg mai sus și anume:

1. Faptul că în joc era averea unor minori amenințată și pierde cu desăvârșire această avere și a rămânea pe drumuri;

2. Faptul că creditorul urmăritor declară că renunță la urmărirea atunci când la licitație eșise un preț avantajos de 23000 lei, fără să fi fost îndreptățit, a face aceasta, de nici o altă considerație, de cât de aceea de a împiedica ca imobilul să rămână adjudecat asupra d-lui G. Emanoil, cu acest preț;

3. Din împrejurarea că tribunalul în loc să închidă vânzarea, atunci când creditorul declară că nu mai stăruie, o amână fără termen, procedere nelegală, care a dat naștere casărei ordonanței de adjudecare;

4. Din împrejurarea că la supralicitare, în loc să se mai prezinte creditorul hipotecar, apare ginerele acestuia, magistrat în localitate care reușește să facă a se adjudeca pe numele său via scoasă în vânzare cu preț de 18750 lei, fără ca avocatul N. Bărbulescu, să mai continue a concura ceia ce face pe orî cine a crede, date fiind raporturile dintre magistrat și avocat, că magistratul avusese înrăurire asupra avocatului spre a-l face să se retragă de la licitație;

5. Din faptul că dupe adjudecarea definitivă se recurge la mijloace aspre ca acelea de a expulsa din imobil pe minori, măsuri cari sunt de natură să impresioneze puternic pe niște oameni lipsiți de mijloace cu atât mai mult cu cât cel care obține ast-fel de severe măsuri contra lor era judecător de instrucție la acel tribunal unde afacerea lor era pendinte;

Având în vedere de asemenea, că în ce privește epitetul de cămătar atribuit reclamantului, nici aceasta nu poate constitui o calomnie, avându-se în vedere toate cele expuse până acum unite cu faptele ce se constată din dosarul tribunalului Buzău No. 7401/903 ce am avut în vedere la judecarea acestui proces, din care rezultă că d-na Filoftea Căpitănescu, cu autorizația soțului său Toma Căpitănescu, a dat cu ipotecă suma de 7600 lei, cu procente de 18% pe an cu alți 18% la procentele întârziate, plus cheltueli de urmărire și 600 lei plată de avocat, procente ce au fost reduse de instanțele judecătorești numai la 10% la capitalul imprumutat, în cât intenția criminală de a vătăma lipsește față cele expuse mai sus;

Considerând că față cu cele expuse până aci lipsește și spontaneitatea denunțării calomnioase, dacă avem în vedere că inculpații au fost provocați, a face aceste

denunțări cu bună credință că faptele ce le arătau sunt adevărate, provocare ce rezultă din complexul împrejurărilor de fapte expuse.

Considerând că în ce privește pe inculpatul Eugeniu E. Vincler nevinovăția lui e evidentă, de oare-ce el a lucrat în această afacere ca mandatar al soților Constantinescu, fiind avocatul lor, având și procură generală autentificată de Primăria com. Gura Sărății la No. 1119/906, așa că ceia-ce a scris în memoriul adresat Inaltei Curți, nu a făcut-o de cât după spusa clienților săi, fapt mărturisit de dânsii la instrucțiunea orală înaintea tribunalului;

Considerând că față cu toate acestea neconstatându-se elementele denunțării calomnioase, inculpații urmează a fi achitați de faptul ce li se impută conf. art. 10 Pr. pen.;

Pentru aceste motive, redactate de d. președinte N. Bădescu-Roșiori, în neunițe cu concluziunile d-lui procuror, tribunalul, achită de orî-ce penalitate.

(ss) N. Bădescu-Roșiori, I. Beștelei.

Grefier (s) Al. G. Popescu

CURTEA DIN PARIS

Audiența de la 2 Decembrie 1905

Consiliu judiciar. — Răsipitor. — Contractarea unei asigurări pe viață fără asistența consiliului. — Validitate. — Art. 445, 458 (499, 513 C. fr.).

Risipitorul poate, fără asistența consiliului judiciar, să contracteze o asigurare pe viață atât în folosul său, cât și chiar în folosul unui terțiu.

(Din Sirey, 1906, 2, p 7)

Observație. — Soluția consacrată prin decizia Curței din Paris a cărui sumar s'a reproduș mai sus este admisă atât în doctrină cât și în jurisprudență. În adevăr, prin stipularea unei asigurări în folosul unui terțiu, risipitorul nu înstrăinează un capital mobilier, fiind-că această asigurare face să se nască în folosul terțiului beneficiar un drept direct și imediat contra asiguratorului, drept care n'a figurat nici-odată în patrimoniul asiguratului. Vezi în acest sens, Baudry et Bonnacarrère, *Personnes*, IV, 991; cas. fr. D. P. 96, 1, 391; Sirey. 97, 1, 225 și nota lui Esmein. Vezi în cât privește actele pe care risipitorul le poate face singur, fără asistența consiliului său, Beau, *Du conseil judiciaire*, p. 144 urm. (Paris, 1900).

În orî-ce caz, actele făcute fără asistența consiliului judiciar nu sunt *inexistente sau fără ființă*, după cum pe nedrept se exprimă art. 448 din Codul civil, ci numai *anulabile*, această nulitate fiind pur relativă (art. 952). Vezi Aubry et Rau, I, § 127, p. 807, text și nota 2; T. Huc, III, 517; Beudant, *Cours de dr. civil fr.*, II, 976, p. 601 urm.; Nacu, I. p. 695, 69, No. 28, Planiol, I, 2640, 2641; Baudry, I, 1179, 1180, Baudry et Bonnacarrère, *op. cit.*, IV, 873 urm. și 995 urm.; Thiry, I. 629 și 647; Cas. fr. D. P. 1900, t. 422. Vezi D. Alexandresco, I, p. 631 (ed. a 2-a) și II, p. 337 (ed. 1-a).

IMPĂRTEALA MOSTENIRILOR

DE

NICOLAE TITULESCU

Lauriat al Facultății de drept din Paris

Nu de mult, d-l Drăghicescu, distinsul profesor de psihologie socială, de la Universitatea din București, constata lipsa complectă în țara noastră, a ideilor sociale în studiul dreptului și recomanda metoda generalizării, singura care corespunde naturii sociale și mobile a dreptului și către care ar trebui dirigeată educațiunea juridică.

În parte avea dreptate d-l Drăghicescu; azi revista *Curierul Judiciar*, se găsește în plăcuta pozițiune de a anunța cititorilor săi aparițiunea cu totul recentă a unui volum de peste 300 pagini, sub titlu «*Impărteala Moștenirilor*» operă a distinsului nostru colaborator d-l Titulescu, — membru în comitetul de redacțiune și profesor la Universitatea din Iași, la catedra de Dr. civil a d-lui D. Alexandresco, — care de sigur că va place și va fi în gustul d-lui Drăghicescu.

În adevăr, lucrarea d-lui Titulescu, scrisă într'un stil foarte plăcut, iese din comun, căci departe de a fi comentariu arid al articolelor din cod, după vechea sistemă exegetică, este din contră o consacrațiune a spiritului nou în drept, a sistemului de generalizare și raționalizare a dreptului așa cum dorea d-l Drăghicescu, precum și o analiză a legii în raport cu nevoile sociale.

D-l Titulescu, studiază dreptul cu el însuși, ca o forță socială, ca un ansamblu de verități permanente și abstracte, ce nasc din starea socială, în continuă mișcare și evoluțiune, verități ce formează fundamentul dreptului dinamic și din care ia și trebuie să-și ea viața legea, dreptul pozitiv sau dreptul static.

Nu am intențiunea de a face un studiu critic al lucrării d-lui Titulescu, ci numai a-i confirma că a reușit pe deplin a face o aplicare concretă a metodei recomandate azi în știința juridică, ceea ce se poate vedea imediat din distribuțiunea ce face în expunere.

Începe prin o privire istorică asupra împărțelei moștenirilor în dreptul roman, în dreptul vechi francez și în dreptul vechi românesc.

Studiază dreptul de eșire din indiviziune, procedura și efectele lui în codul nostru civil, expunând în mod absolut doctrinar principiile generale ce însuflețesc articolele codului, discutând fie-care cestiune ce pare îndoioasă sau controversată, indicând sistemele ivite și utilizând toate scrierile autorilor recenți asupra materiei.

Sub acest capitol se găsesc rezolvate cestiuni juridice de toată importanța ca cea dacă o convenție de suspendare a indiviziunii poate fi opozabilă creditorilor, dacă clauza stărei de indiviziune pusă într'un testament sau donațiune poate fi valabilă și care e soarta unor ast-fel de acte.

În fine pentru a termina partea pur juridică, menționăm că într'un capitol special se ocupă de efectele eșirei din indiviziune: *efectul declarativ și acțiunea în garanție*.

Cea ce dă nota originalității lucrării d-lui Titulescu și o distinge de alte lucrări similare, sunt cele două capitole finale, din a doua jumătate a volumului său, în care tratează despre valoarea critică a codului civil în privința împărțelei moștenirilor, atât din punctul de vedere tehnic cât și social.

Din punct de vedere tehnic, d-l Titulescu, constată, că ceea ce caracteriză textele Codului civil în materia împărțelei în rezumat e: *incertitudinea, lacuna, incoherența dispozițiilor* și chiar *falsitatea construcțiilor juridice dominante*, dând exemple pentru fie-care din aceste calificative cu care ocaziune face o incursiune în dreptul comparat al principalelor State din Europa și propune în consecință diferite modificări.

Critica socială și economică a împărțelei, e partea cea mai interesantă a lucrării d-lui Titulescu. Aci face o frumoasă și amănunțită expunere a criticii aduse principiului restricțiunii libertății testamentare și a egalității între moștenitori, cum în a de la introducerea acestor principii adversarii codului civil au prevăzut consecințele: «*La France se meturt du Code civil*», apoi ca codul civil este «*la machine à hacher le sol*» și în fine citează cuvintele celebre ale lordului Costlereagh, că «*il est inutile de détruire la France, le code civil s'en chargera*».

Formulează rând pe rând argumentele politice sociale și economice ce s'au adus pro și contra acestor principii fundamentale ale regimului nostru succesoral, arătând cari i se par fondate și cari nu.

În fine d-l Titulescu, pășind pe teren pur național atacă chestiunea țărănească și constată cum am constatat și noi în mai multe rânduri, că sistemul succesoral al împărțelei egale a fost și este dezastros pentru proprietatea noastră rurală, căci a adus-o într'o stare de îmbucătățire excesivă și într'o complectă incertitudine, că putem spune cu drept cuvânt, că nu mai știm ce avem și cât avem; că nu mai știm ce cumpărăm și nu mai știm ce vindem, așa după cum spunea în Franța în timpuri, marele magistrat și jurisconsult Dupin.

D-l Titulescu propune introducerea instituțiunii «*bunului de familie*» (Anerbenrecht) pe care o crede superioară chiar «*Homesteadului*» american și în fine ca ultim capitol autorul face o critică a stărei jurisprudenței, «*du droit vivant*» cum o numesc autorii francezi.

Acestea sunt impresiunile ce mi-a lăsat cele câte-va ore de agreabilă și folositoare lectură, ce am întrebuințat pentru volumul d-lui Titulescu.

Terminând, aș dori ca începutul făcut de d-l Titulescu de a privi soluțiunile juridice și instituțiile de drept, la lumina principiilor economice și sociale, să servească de bun exemplu, căci numai așa înțeleasă știința dreptului poate corespunde menirii ei. Principiile economice și sociale nutresc soluțiunile juridice, după cum sângele nutrește corpul omului.

Ionescu-Dolj

Judecător de instrucție

București 2 Ianuarie 1907.

